

lepi Dalili, ki zlorabi njegovo tajnost in ga spečega ostriže, s tem pa oropa orjaške njegove moči, da ga izda Filistejcem. Ujetega in oslepelega ga privedo v Dagonovo svetišče k zmagoslavju, toda od zasmeha zdražen se maščuje s tem, da zruši stebre svetišča, ki se podere nad zbranim filistejskim narodom.

Biblijski tej snovi je primeren oratorijski značaj Saint-Saënsove glasbe, ki je vzvišena, plemenita. Kot skladatelj resen muzikalen mislilj, poln noblese, skrajno vesten v oblikovanju, je našel Saint-Saëns v antični snovi svojemu nagnjenju primerno, po heroizmu ozarjeno ozadje, ki izziva muzikalno-dramatski patos in teatralni efekt, ki sta znak francoske velike opere, hkratu tudi znak orkestralno blesteče skladateljske zmožnosti Saint-Saënsove. V obliki se ne upira Saint-Saëns starejšim opernim zgledom, tudi arioznost pevskih partij se naslanja nanje, vendar dodaje svoji skladbi sijaj modernosti, ki klije cvetoče iz bogastva orkestrske partiture. Saint-Saëns je v mnogem oziru posredovalec med starejšo in moderno dobo opere. Klasično umerjen v svojem muzikalnem izražanju daje prednost vznositosti zanosa polnega mišljenja. Morda je ta umerjenost kriva, da ne doseza čutnosti njegove glasbe tudi stopnje prepričevalne toplote, kar čutimo v veliki ljubimski sceni II. akta, ki imponuje po svojem krasu, vendar pa ne zatopi srca.

Pevske partije so v tej operi spricho svoje arioznosti kaj odlične in zahtevajo pevcev nemale muzikalne izobrazbe. Predstavitelji velikih vlog: gospodična Šipankova (Dalila) ter gospoda Fiala (Samson) in pl. Vulakovič (veliki duhoven) so bili v tem oziru popolnoma kos svoji nalogi; šteti je vse med pevski in glasbeno visoko izobražene pevce. Prvič nastopivša gospodična Šipankova je naravnost briljirala s svojim obsežnim glasom, ki ga zna vzorno akomodirati krepkim akcentom strasti in tudi poeziji vzdušne sanjavosti, trepetajoči v falzetih divnega pianissima. Podala se je predstava tudi sicer po ostalih udeležencih, predvsem po orkestru odlično.

Dr. V. Foerster.

Nova hrvatska opereta. V Zagrebu uprizarjajo z velikim uspehom novo opereto domačega komponista Srečka Albinija: „Baron Trenk“. Iz skladbe zvene tuintam motivi iz hrvaških narodnih pesmi, kar daje delu poseben kolorit. Pela se je ta opereta že prej v Lipskem.

Splošni pregled

Dr. Vatroslav Jagić. Znameniti slavist dr. Vatroslav Jagić je bil povodom umirovljenja povzdignjen v viteški stan.

† **Kranjčević S. Strahimir.** Dne 29. oktobra je preminil v Mostarju znameniti hrvatski lirik Kranjčević. Hrvatsko slovstvo je zadela z njegovo smrtjo huda izguba. Bratskemu narodu naše odkritosrčno sočutje, a odličnemu pesniku časten spomin!

Četrti shod čeških naravoslovcev in zdravnikov v Pragi od 6.—10. junija 1908. — Zlata Praga je bila letos nekako gorišče, v katerem se je zbiral ves slovanski nepolitični in politični svet. Fenomenalna razstava praške trgovske in obrtne zbornice je učinkovala privlačno na eni strani na zastopnike slovanske industrije in trgovine, takozvani „slovanski shod“ pa na politično odločujoče činitelje. V dobi teh prireditvev je bil tja sklican tudi shod čeških naravoslovcev in zdrav-

nikov,¹⁾ ki je v svoji vrsti četrti. Celotni program, ki ga je izvršil ta kongres v času od 6. do 10. dne meseca junija, je na kratko bil ta-le: 6. junija dopoldne slavnostno zborovanje v „Narodnem gledišču“. Predaval je vseučiliški prof. dr. F. Mareš o temi: „Veda in kultura“. Popoldne so se pričela zborovanja v posameznih sekcijah, ki so se nadaljevala do včetega 9. 10. je bilo slavnostno sklepno zborovanje v „Panteonu“ kraljevega češkega muzeja. Slavnostni govornik je bil geolog, prof. češkega vseučilišča dr. F. Počta. Govornik je razvijal razne misli „o dviganju celin“.

Vsa znanstvena snov, ki je prišla za kongres v poštev, je bila porazdeljena v XVII. sekcij.²⁾

Kako velik napredek znači ta sestanek proti prejšnjim, se razvidi iz sledečih števil. Prvi shod, ki se je vršil l. 1880., so delili le v 9 sekcij in še celo III. „sjezd“ (l. 1901) jih je imel samo 12. Na prvem shodu so našli 357, na drugem (l. 1882.) 668, na III. 1062, na letošnjem pa 1127 članov. Njih število narašča torej od shoda do shoda. Prvi shod čeških naravoslovcev in zdravnikov je imel docela češki značaj, ker so se ga udeležili res le Čehi, drugi češko-poljski kolorit, tretji pa splošno slovanski. Poleg čeških znanstvenikov se je udeležilo veliko število pripadnikov nečeških narodnosti, kar se že potem jasno kaže, ker je nastopilo 29 predavateljev med njimi. V primeri z vsemi 447 samostojnimi predavanji jih sicer ni bilo mnogo, a pomisliti je treba, da so nastopili nekateri češki govorniki pri dveh ali celo treh prilikah. Da so bili Poljaki v tolikem številu med predavatelji, je razumljivo, ako vpoštevamo njih bližino z ozirom na Prago in dejstvo, da imajo že toliko let dve vseučilišči, vseučilišča so pa sploh povsod najkrepkejša opora znanstvenih kongresov. Menda nas ne bodo napačno razumevali, ako konstatujemo, da so prekašali Slovence po številu predavateljev razen Poljakov le še Rusi; Srbe, odnosno Hrvate smo pa prekosili mi.

Da bi se spuščali v podrobno diskusijo o tako obširni snovi in pri tako mnogovrstni materiji, kakor so jo podali vsi posamezni predavatelji, o tem seveda niti misliti ni. Vsekakor naj pa registrujemo predavanja naših slovenskih udeležnikov.

Starosta slovenskih predavateljev, g. vladni svetnik dr. Edo Šlajmer, ki je bil pred 7 leti na tretjem shodu „še osamljen zastopnik našega malega slovenskega naroda“, je podal: „Daljši prispevek k lumbalni anesteziji s tropakokainom“.³⁾ Mestni fizik ljubljanski, g. dr. O. Krajec, je govoril: „O razvoju

¹⁾ „Ljubljanski Zvon“ 1908., str. 151.

²⁾ Obseg posameznih sekcij:

I. Anatomija, primerjalna anatomija, zoologija in antropologija. II. Botanika, agrikulturna botanika in fitopatologija. III. Fiziologija (rastlin in živali), fiziološka patologija, farmakologija in toksikologija. IV. Splošna patologija, patološka anatomija in mikologija, sodna medicina ter zdravstvena policija. V. Interna med. psihiatrija in nevrologija, pediatrija ter dermatologija. VI. Kirurgija, ginekologija in porodništvo, oftalmologija, otologija ter rinologija. VII. Zobozdravstvo. VIII. Higijena. IX. Veterinarstvo. X. Mineralogija, petrografija, geologija, paleontologija, geofizika, geografija ter meteorologija. XI. Kemija, in sicer a) teoretična, b) praktična in c) fizikalna. XII. Fizika, matematika in astronomija. XIII. Aplikovane vede fizikalno-matematične. XIV. Zemljedelstvo. XV. Socialno zdravstvo (delavsko zavarovanje itd.) XVI. Farmaceutika in lekarništvo. XVII. Prirodoslovski pouk.

³⁾ „Věstník IV. sjezdu českých přírodovědcův a lékařů v Praze“, str. 349—350.

zdravstvenih razmer v Ljubljani“.¹⁾ Kot poslednjega slovenskega predavatelja naj omeni pisec teh vrstic samega sebe. Govoril je na podlagi lastnih desetletnih študij: „O vzhodnočeških gnajsih“.²⁾

Hrvat, prof. zagrebškega vseučilišča, vsaj nekaterim našim rojakom znani dvorni svetnik dr. D. Gorjanovič-Kramberger si je izbral za svoje predavanje tema: „Pračovjek iz Krapine — Kanibal“.³⁾

Izmed severnih naj omenimo le kratko imena naslednjih udeležencev. Poljaki: prof. Odo Bujivid (Krakov), prof. A. Gizelt (Lvov), prof. Bol. Wicherkiewicz (Krakov), prof. Ant. Gluziński (Lvov), prof. C. Marchlewski (Krakov), prof. Bronislav Pawlewski (Lvov), dvorni svetnik prof. Lud. Rydygier (Lvov) in prof. Zaleski (Petrograd). — Rusi: prof. N. V. Petrov (Petrograd), prof. Nik. Kuzněcov (Jurjev) in ekscelenca prof. Dmitrij Ott (Petrograd).

Kakor je razvidno, ni bilanca ob koncu IV. shoda čeških naravoslovcev in zdravnikov za nas Slovence baš neugodna ali celo sramotna. Pomisliti je treba le, kako bore malo nas je. Nikakor pa še ni taka, kakršne bi smeli pričakovati. Poleg vseh naših žalostnih razmer bi bila udeležba lahko dosti večja. V naših vrstah smo pogrešali namreč še marsikoga, od kogar smemo zahtevati, da mu leži na srcu tudi kulturni razvoj naroda slovenskega. Pogrešali pa naših mož nismo le mi sami; po posameznih imenih so popraševali tudi pripadniki drugih slovanskih narodnosti, kar jasno dokazuje, da imamo tudi v svojih vrstah može, katerih imena so znana izven mej ožje naše domovine. To velja v prvi vrsti za nekatere zastopnike matematično-naravoslovne skupine. Resnih izgovorov ni mogoče navesti proti udeležbi, če pomislimo, koliko čeških srednješolskih profesorjev se je shoda udeležilo ne le pasivno, temveč je tudi samostojno predavalo. Kdor misli, da mora perfektno češko govoriti in sploh le v tem jeziku predavati, se jako moti. Po kongresnih statutih ima vsak Slovan pravico, govoriti pri vsaki priliki v svoji materinščini.

Ob sklepu naj le še pripomnimo, da je privolilo celo c. in k. vojno ministrstvo, da se smejo udeležiti našega shoda vojaški zdravniki ter farmacevti, da je deželni šolski svet češki odredil primerne dopuste udeležnikom-profesorjem na srednjih šolah in da je dovolila deželna vlada za Bosno in Hercegovino udeležiti se shoda onim zdravnikom in naravoslovcem, ki so v njenih službah. Ta vlada je poslala pripravljalnemu odboru celo seznamek dotičnih, od katerih se je smelo pričakovati, da se bodo udeležili „sjezda“ z ozirom na njih narodnost.

Dr. Karel Hinterlechner.

Bleiweisova nagrada za urejevanje „Novic“. Znano je, da je bil določen za urednika tega lista izprva dr. Orel, posel pa je prevzel takoj od začetka dr. Bleiweis. Dasi so bile „Novice“ pasivne, vendar je določil stalni odbor c. kr. kmetijske družbe za Kranjsko nagrado za urednika „Novic“ s sklepom z dne 30. marca 1846. l., št. 64. Iz denarja „Novic“ je pa ni mogel izplačati niti za to leto, zato je nakazala kmetijska družba Bleiweisu iz svojega denarja za l. 1846. — 205 gld. 58 kr., za prihodnje leto (1847) pa 300 gld., češ, da je popolnoma zadovoljna z njegovim urejevanjem.

Dr. I. L.

¹⁾ Ibidem p. 200—202.

²⁾ Ibidem p. 241.

³⁾ Ibidem p. 288—290.